

ORGANIZACIJA
NARODNE VLASTI
NA OSLOBOĐENOJ TERITORIJI

TUZLA, 1943.

J.U. NARODNA I UNIVERZITETSKA
BIBLIOTEKA "DERVIŠ SUŠIĆ" TUZLA

Naredba o izborima Narodno - oslobodilačkih odbora

I. Način izbora i ustrojstvo NOO-a

1. — Rješavanje opštih i svakodnevnih ozbiljnih pitanja narodno-oslobodilačke vojske i naroda oslobođenih teritorija predstavlja zadatak od sudbonosnog značaja za pobjedu narodnog oružja. te iziskuje sprovođenje pune i jedinstvene organizacije građanske i vojne vlasti u pozadini. Od čvrste povezanosti, od neumorne i svestrane djelatnosti građanskih i vojnih vlasti, od valjanosti i odanosti njihovih organa narodno-oslobodilačkoj borbi zavisi dalje razvijanje i učvršćivanje punog jedinstva pozadine i fronta, koje je osnovni uslov pobjede narodnog ustanka. S obzirom na citeli niz najvažnijih pitanja koja traže pravilno rješenje u oslobođenim područjima, ovima treba dati čvrstu i jedinstvenu unutrašnju organizaciju. I zbog toga je potrebno odmah po zauzeću svake nove teritorije pripremiti i izvršiti izbore narodno-oslobodilačkih odbora.

2. — Pripreme za izbore obuhvaćaju:

a) široko objašnjavanje narodnim masama — putem sastanaka, konferencija, zborova i štampe — karaktera zadatka i ustrojstva NOO-a, i njihovog odnosa prema narodu i vojsci (NOO-i kao organi zaista narodne demokratske vlasti, kao organi koji ostvaruju jedinstvo zakonodavne i izvršne vlasti u rukama naroda; karakter NOO-a kao klice buduće narodne vlasti; uloga i zadaci NOO-a u toku narodno-oslobodilačkog rata. Ustrojstvo NOO-a, izborno pravo. Uloga omladine i žena u NOO-ima. Odnos NOO-a i operativnih i pozadinskih vojnih vlasti);

b) obazbljeđivanje da za članove NOO-a budu izabrani ljudi koji će da garantuju da će svojim radom učiniti da NOO-i budu izraz sporazuma i jedinstva svih rodoljubivih snaga bez razlike političkog uvjerenja, vjere i narodnosti;

c) blagovremeno obavještenje partizana na frontu o danu izbora u njihovom mjestu radi ostvarenja njihovog izbornog prava.

3. — U cilju pripremanja izbora i njihovog pravilnog sprovođenja obrazuju se sreske i opštinske izborne komisije. Sreske izborne komisije imenuje štab zone ili operativni štab dotičnog područja, opštinske izborne komisije imenuje sreske

ČITALONICA

Inv. ...

12153

15940.53 (497.15)

izborna komisija u sporazumu sa nadležnom komandom mjesta. Sreska izborna komisija sastoji se od pet članova i njena je dužnost:

a) određivanje datuma i mjesta sreske izborne konferencije;

b) priprema i sprovođenje sreske izborne konferencije;

c) vođenje zapisnika o toku i rezultatima sreske izborne konferencije. U zapisnik se unose i sve eventualne nepravilnosti;

d) imenovanje opštinskih izbornih komisija.

Opštinske izborne komisije sastoje se od pet članova i njihova je dužnost:

a) određivanje datuma i mjesta opštinskog izbornog zbora, kao i datuma i mjesta seoskih i gradskih izbornih zborova;

b) priprema i rukovođenje opštinskog izbornog zbora, a preko povjerenika i seoskih i gradskih izbornih zborova;

c) imenovanje izbornih povjerenika za pojedina sela, koji prisustvuju izbornim zborovima i brinu se za pravilan tok tih zborova. Izborni povjerenici dužni su da vode zapisnik o toku seoskog izbornog zbora i o rezultatu izbora. Ovaj zapisnik, koji pored povjerenika potpisuju još dva za to izabrana seljaka ili građanina, predaju povjerenici opštinskoj izornoj komisiji, a ova sreskoj;

d) po završenim izborima u srezu i poslije izbora sreskom NOO-a, sreska izborna komisija podnosi izvješćaj o svome radu i rezultatima izbora u cijelom srezu, štabu koji ju je imenovao. Sa podnošenjem izvješćaja prestaje i funkcija izborne komisije.

4. — Izbori u selima jedne opštine imaju se izvršiti po mogućnosti u isti dan, a tako isto i izbori opštinskih NOO-a.

U svakom selu bira se seoski, a u gradu gradski NOO, u sjedištu opštine ili grupe sela, koja se odvoji od opštine bira se opštinski NOO. Ako opštinu sačinjava grad sa još nekoliko sela, onda i ovdje opštinski NOO funkcioniše odvojeno od gradskog i seoskih NOO-a.

Ako je selo malo ili zaselak, ne bira se odbor već samo jedan povjerenik koji će biti veza između svog sela i NOO-a svoje opštine, te raditi po uputstvima svog opštinskog NOO-a. Kola sela biraju povjerenike, a ne odbore određile sreska izborna komisija. Svi seoski NOO-i i povjerenici kao i gradski NOO-i potčinjeni su opštinskom NOO-u. Tamo gdje su do sada jednu opštinu sačinjavala mnoga sela, rastrkana i udaljena, treba radi lakšeg rada razdijeliti sela na nekoliko grupa i stvoriti nekoliko opštinskih NOO-a, koji će raditi

samostalno. Ova pregrupisanja sela vrši Komanda područja, odnosno štabovi grupa odreda ili zona.

5. — Seoski i gradski NOO-i kao i povjerenici biraju se na zboru sela ili grada od svih seljana ili građana muških i ženskih, koji su navršili 18 godina starosti javnim glasanjem (dizanjem ruku). Isto tako može biti izabran za člana NOO-a ili povjerenika svaki koji je navršio 18 godina, muško ili žensko, bez razlike vjere i narodnosti. Izabrani su oni koji dobiju najveći broj glasova.

6. — Pravo glasanja kao i pravo da budu izabrani u NOO-e uživalu i vojnici NOP i DVJ bez obzira na godine starosti i bez obzira da li se na dan izbora nalaze u svom mjestu ili na položaju. Partizani na položaju, koji su iz jednog mjesta ili opština glasače na svom zboru i rezultat glasanja poslati nadležnoj komandi mjesta. Oni moraju biti blagovremeno obaviješteni o danu izbora. Rezultat izbora u mjestu iz kojega se partizani nalaze na položaju, neće se objaviti prije no što se uzme u obzir i glasanje partizana na frontu. Dok su na vojnoj dužnosti oni ne mogu vršiti dužnost članova odbora, ali treba omogućiti, ako to dozvoljavaju uslovi borbe, da dolaze na plenum sreskih i okružnih NOO-a kao delegati svojih bataljona i odreda.

7. — Seoski NOO sastavljen je od tri do pet lica, opštinski od pet do sedam lica. Sreski NOO može imati do trideset članova, a isto tako i okružni NOO.

8. — Jedino mjerilo po kojem će se birati članovi NOO-a jeste da je poznat kao odan i vjeran narodno-oslobodilačkoj borbi i kao nepomirljivi neprijatelj okupatora i njegovih slugu.

Opštinski NOO bira se na opštem zboru svih glasača dotične opštine, najdalje 8 dana poslije seoskih i gradskih izbora.

9. — Seoski narodni povjerenici, seoski NOO-i i gradski NOO-i vrše sve dužnosti navedene u odeljku o zadacima NOO-a. Oni su neposredno potčinjeni opštinskom NOO-u a preko ovog sreskom i okružnom NOO-u, od kojih dobijaju uputstva za rad i pod čijom kontrolom rade. Opštinski NOO-i dužni su podnositi redovne izvješćaje o svom radu sreskom NOO-u a ovaj okružnom.

10. — Seoski i opštinski NOO-i mogu imati do 7 članova, a najmanje tri. Gradski NOO-i imaju najmanje 7 članova, a broj se određuje prema veličini mjesta. Ako se radi o većem gradu ovaj će se podijeliti na reone koji će imati reonske odbore potčinjene gradskom čiji plenum sačinjavaju.

11. — Čim se u opštini ili grupi sela izabere opštinski NOO, održaće se sreska konferencija, na koju dolaze delegati (izaslanici) svih opština koji se biraju naporedo sa opštinskim

odborom i koji sačinjavaju plenum sreskog odbora. Puna sjednica (plenum) sreskog NOO-a jeste najstarija građanska vlast u srezu i ima svoje sjedište u sreskom mjestu, ako je ono oslobođeno ili u drugom, ako sresko mjesto nije oslobođeno. Izvjesni oslobođeni djelovi drugih srezova, koji još nisu u cjelini oslobođeni, mogu se privremeno priključiti izvjesnom oslobođenom srezu.

12. — U sreski NOO treba da budu izabrani izaslanici iz svih opština toga sresa, ali u sjedištu sresa mora stalno biti nekoliko članova (najmanje tri) koji će kao uži odbor vršiti redovne poslove, dok će se puna sjednica održavati s vremena na vrijeme i odlučivati o svim važnijim pitanjima. Sreski NOO bira svoj uži odbor iz svoje sredine. Na plenarnim sjednicama uži odbor podnosi izvještaj o svom radu i dobija upute za dalji rad. Ako plenum nije zadovoljan radom nekog člana ili cijelog užeg odbora, može ga smijeniti i odrediti iz svoje sredine druge ljude u uži odbor. Uži odbor pozivaće redom po jednog člana plenuma na rad sa njim. Uži odbor mora imati najmanje tri lica.

Izaslanike odnosno članove sreskog plenuma bira narod na opštinskom zboru vodeći računa da svaka opština bude jednako zastupljena. Oni donose na sresku konferenciju pismenu potvrdu svog opštinskog odbora da su izabrani.

13. — Svi opštinski NOO-i održavaju stalnu vezu sa sreskim NOO-om i njemu su podređeni, tako da od njega dobijaju uputstva za svoj rad, njemu podnose izvještaje, polažu mu račun o svom radu i stoje pod njegovom kontrolom.

14. — Birani na demokratski način, NOO-i moraju i u svom radu ostati demokratski organi narodne vlasti. Zbog toga su opštinski, seoski i gradski NOO-i, kao i povjerenici, dužni da s vremena na vrijeme sazivaju zborove seljana ili građana svoje opštine, sela ili grada, na kojima će podnositi izvještaje o svom radu i raspravljati s narodom o važnijim pitanjima, kako bi u cijelom radu odbora došla što potpunije do izražaja volja naroda. NOO-i zavise od povjerenja naroda koji može pojedine članove pa i cijeli NOO smijeniti ako smatra da nije zaslužan povjerenja ili da nije sposoban za rad, pa izabrati drugi odbor. Da bi se održao zbor za izbor novog odbora, seoskog ili opštinskog ili seoskog povjerenika, potrebno je da to zahtijeva bar jedna trećina birača toga odbora. Vanredna sreska konferencija za izbor novog sreskog NOO-a na mjesto smijenjenoga može se sazvati na zahtjev najmanje jedne četvrtine svih opština. Zahtjev za smjenjivanje nekog odbora mora biti u vezi sa jednim ili više važnijih pitanja po kojima narod ne odobrava rad odbora.

15. — Svi NOO-i i povjerenici biraju se za šest mjeseci poslije kog roka se vrše novi redovni izbori.

16. — Na području sa kojega se mobilise jedan parti-zanski odred bira se okružni NOO kao najstarija građanska vlast u okrugu. On ima sjedište u istom mjestu gdje je i komanda toga područja. Okružni NOO-i biraju se na okružnoj konferenciji na koju dolaze delegati svih srezova dotičnog okruga i delegati odreda, odnosno brigada.

17. — Prvo se vrše izbori seoskih i gradskih, a onda redom opštinskih, sreskih i okružnih NOO-a.

18. — Svaki NOO ima pretsjednika, sekretara i blagajnika koji rukuje narodno-oslobodilačkim fondom. U slučaju većeg broja odbornika dodijeliće se svakom članu posebna dužnost.

19. — Odbori su dužni ustanoviti dane za svoje redovne sjednice, a vanredne sjednice sazivaju pretsjednik i sekretar prema potrebi. Rad na sjednici uvodi sekretar u zapisnik.

20. — Svaki NOO mora imati svoj pečat sa petokrakom zvijezdom i natpisom: *Narodno-oslobodilački odbor sela Radaslja* — *Narodno-oslobodilački odbor za Srez livanjski*.

II. Zadaci Narodno-oslobodilačkih odbora na oslobođenoj teritoriji

Narodno-oslobodilački odbori jesu organi demokratske istinski narodne vlasti nastali prirodnim putem u toku narodno-oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije.

NOO-i nijesu i ne smiju biti organi pojedinih političkih stranaka i organizacija. Oni se biraju demokratskim putem. U njih treba da uđu bez obzira na svoje političko uvjerenje, vjeru i narodnost, čestiti rodoljubi koji su primjerom i na djelu pokazali da su dobri sinovi svoga naroda, da nikad neće izdati otadžbinu u ovom svetom otadžbinskom ratu, da su nepokolebljivi u borbi protiv fašističkog okupatora i njegovih domaćih slugu.

Pošteni i rodoljubivi pojedinci iz bivših opštinskih uprava i drugih ustanova (osim iz policije i žandarmerije) mogu ulaziti u NOO-e ako uživaju povjerenje naroda.

1.) Na oslobođenom području NOO-i jesu organi narodne vlasti birani slobodno i neposredno od samog naroda.

Svi stari organi vlasti (opštinske uprave, policija i žandarmerija, sudovi, poreske, finansijske i druge uprave) ukinuti su od strane naroda odmah s početkom oslobađanja, jer su se svi oni pokazali kao uporište okupatora i njegovih izdajničkih slugu. Narodno-oslobodilački odbori predstavljaju na taj

način i klicu buduće narodne vlasti čije će konačne i trajne oblike odrediti oslobođeni narod poslije istjerivanja fašističkih okupatora iz naše zemlje i uništenja njihovih domaćih slugu.

2) NOO-i imaju mnogostruke i raznovrsne dužnosti. Oni vrše sve funkcije zakonodavne i izvršne vlasti, osim onih koje pripadaju vojnim vlastima.

3.) Kao nosioci vlasti oslobođenog naroda NOO-i poduzimaju sve mjere da se aktivizira i ujedini sav narod u borbi protiv okupatora i njegovih domaćih slugu. Preko NOO-a najbolje se i najuspješnije ostvaruje najjače oružje naroda u borbi protiv fašizma: *jedinstvo svih naroda, jedinstvo svih rodoljubitivih snaga.*

4.) NOO-i poduzimaju sve što je potrebno da se Narodno-oslobodilačka vojska uredno snabdijeva hranom, odjećom i drugim potrebama. U tom cilju oni aktiviziraju i organizuju sve narodne snage na svom području. U snabdjevanju Narodno-oslobodilačke vojske NOO-i su dužni tijesno sarađivati sa vojnim komandama.

5.) Kao organe reda i bezbjednosti NOO-i upotrebljavaju partizanske i seoske straže, koje su direktno potčinjene vojnim vlastima (komandama mjesta, a preko ovih komandama područja). U slučaju potrebe obratiće se NOO-i za oružanu pomoć i operativnim komandama.

6.) Gonjenje špijuna, izdajica, neprijateljskih plaćenika i agenata, borba protiv saboterstva i panikerstva pripada u prvom redu vojnim vlastima uz saradnju NOO-a. Krivice po ovim djelima sude vojni sudovi. Na zahtjev vojnih vlasti NOO-i su dužni pribaviti im sve podatke o narodnim neprijateljima iz svoga mjesta.

Obavještajna služba pripada takođe vojnim vlastima.

NOO-i vode borbu protiv krađe, pljačke, razbojništva i nereda. Oni rješavaju sve sporove između pojedinih građana.

7) NOO-i imaju za dužnost da organizuju čvrstu pozadinu i nerazdvojnu vezu između naroda u pozadini i Narodno-oslobodilačke vojske, da podižu u narodu borbeni duh, požrtvovnost i disciplinu.

8.) NOO-i organizuju ishranu stanovništva, a osobito siromašnog stanovništva i nezbrinutih porodica palih i mobilisanih boraca, izbjeglica i pogorelaca.

9.) NOO-i vode strogi nadzor i sprječavaju izvoz hrane sa svoga područja u okupirano područje, sprječavajući svim sredstvima da se okupator ma čime snabdijeva sa oslobođenog područja.

10.) Pod kontrolom NOO-a nalazi se sva privreda (proizvodnja i trgovina) u koliko se ne radi o preduzećima i radionicama koje rade za potrebe vojske, a koje potpadaju pod

direktnu upravu vojničke vlasti. Cjelokupni saobraćaj i saobraćajna sredstva stoje pod upravom vojnih vlasti.

11.) Da bi mogli odgovoriti svojoj dužnosti snabdjevanja vojske i naroda, NOO-i stvaraju obavezno Narodno-oslobodilačke fondove. Ovi prikupljaju od naroda priloge u novcu, hrani, odjeći, obući i drugom materijalu.

12.) NOO-i mogu prema potrebi vršiti na zahtjev vojnih vlasti rekviziciju od imućnijih građana. Isto tako oni na zahtjev vojnih vlasti mogu mobilisati stanovništvo za potrebne radove. Kod svega toga moraju strogo voditi računa da teret bude pravilno raspoređen i da najsiriromašniji budu najmanje opterećeni.

13.) Od imovine narodnih neprijatelja, koja se konfiskuje na osnovu rješenja vojnih vlasti i sudova, NOO-i primaju na rukovanje i upotrebu sve ono što vojne vlasti ne zadrže za potrebe vojske, i to unosi u narodno-oslobodilački fond.

III. Народно-ослободилачки фондови

14) Код сваког општинског НОО-а мора постојати *Народно-ослободилачки фонд.*

Народно-ослободилачки фонд (НОФ) јесте најснажнији израз чврсте повезаности позадине и фронта, народа у позадини и његове ослободилачке војске, и по томе какав је НОФ види се колика је воља народа да помогне своју војску до коначне пobjеде и коначног ослобођења.

У НОФ се уносе:

1) сви дарови које народ даје у стварима или новцу за Народно-ослободилачку војску, за незбринуте породице погинулих и мобилисаних бораца, за погорелце, избјеглице и сиромашне породице;

2) све ствари и новац које НОО буде прикупио на друге начине.

Све ствари и новац које прикупе дужни су сеоски НОО-и и повјереници предати општинском НОО-у који их уноси у свој НОФ, то јест у свој магацин или касу. Благајник општинског НОО-а рукује општинским НОФ-ом и магацином, одговара за њихово исправно вођење и не смије чинити из фонда никакве издатке без ријешења Одбора. Сваког мјесеца а по потреби и чешће, морају сеоски НОО-и или повјереници направити за општински НОО извјештај о приходима и предати истоме сав приход. Општински НОО-и дужни су тако радити према среским НОО-има, али они могу у својим магацинима да задрже до 30% приноса за потребе у својој општини (за помоћ погорелцима, избјеглицима, породицама бораца).

15) Код среског НОО-а постоји срески НОФ са среским магацинима у који се прибира фонд из цијелог среза, осим оног дијела хране и осталог који се према потреби оставља самим сеоским односно општинским НОО-има за задовољење њихових мјесних потреба. Окружни НОО такође има свој НОФ, али не мора имати посебне магацине изван среских.

IV. Снабдијевање Народно-ослободилачке војске

16) Народно-ослободилачка војска снабдијева се у првом реду од народа само од добре воље прилози у НОФ и куповањем за готов новац. Куповину за војску врше НОО-и или војни интендант, комесари за храну; ови посљедњи чине то или преко НОО-а или непосредно од свих који имају за продају.

Сакупљање прилога. — Прилози се скупљају од цијелог народа без обзира на имовно стање, јер свако може дати ма и најмањи прилог. Сви прилози морају се записати и они се по могућности објављују.

Ко има вишкова треба или да их приложи или прода НОО-у или НО Војсци, а ако неће да их прода могу НОО-и или интендант те вишкове принудно откупити, то јест ствари узети и одмах их исплатити.

Сеоски и општински НОО-и врше куповину хране и других потреба за војску од новца који им у ту сврху упуте срески НОО-и или војне власти. Цијене одређују општински НОО-и у споразуму с војним властима.

Реквизиција. — Реквизиција је такође куповина, само што се не исплаћује одмах у готовом. На реквирирану стоку или храну и друге ствари дужни су НОО-и као и од НО Војске за то овлашћена лица дати прописну реквизициону признаницу (реверс) на основу које ће њен прималац касније моћи да захтјева исплату. На признаници мора бити тачно наглашено од кога је, кад и колико чега реквирирано, као и вриједност сваке реквириране количине и вриједност целокупне реквириране робе. Реквизиционе признанице подносиће се на исплату код виших војних команди или код среског НОО-а. Све реквизиције врше се искључиво на захтев војних власти и на њихов рачун.

Реквизиција се врши у случају хитне потребе или моментаног недостатка готовог новца.

Реквизиција се може вршити у првом реду од вишкова имућнијих сељака.

НОО-и и војне власти могу реквирирати и теглећу марву и теглећа средства (коње, кола, волове и друго) за комену, превоз хране итд. као и јахаће коње за дуже или краће вријеме. На ово се издаје реверс с тачним назначењем

шта је, кад и од кога реквирирано, за коју потребу и за које вријеме и са описом коња или волова.

НОО-и врше за рачун војних власти и реквизицију оружја од небораца, на шта такође издају признанице.

У случају да реквирирана стока или превозна средства претрпе квар или буду упропашћени, сопственик добија накнаду према процјени комисије коју је дужан одредити НОО.

Размјена. — Ради успјешнијег снабдијевања војске и становништва војне власти организују уз помоћ НОО-а размјену робе између села и градова и између појединих крајева. У колико се у магацинима ослобођених градова налазе разне робе потребне сељацима, дужни су НОО-и у тим мјестима организовати дућане за продају те робе, пошто се издвоји што је потребно за НО Војску, и друго, што може послужити као помоћ погорелцима за успоставу домова. Општински НОО и неће само упућивати сељаке да у тим дућанима купују, него ће пријавити НОО-у у том мјесту шта се у њиховој општини тражи, а шта сељаци њихове општине чине у размјену за тражену робу.